

Apkopojums. Polija – aktualitātes politiskajos, vides, ekonomiskajos un sociālajos jautājumos.

Avots: Latvijas Meža ģeogrāfijas un apsaimniekotāju konfederācija

Kā jau zinām, septembra vidū Polijas dienvidus un blakus esošos reģionus skāra lielākie plūdi vismaz pēdējās desmitgades laikā. Tos izraisīja ekstremālas lietusgāzes, kuras, pēc zinātnieku teiktā, iespējams, ir kļuvušas intensīvākas klimata pārmaiņu dēļ. Situācija ir plaši izskanējusi politiskajā telpā un plašsaziņas līdzekļos. Tikmēr Polijas jaunās valdības t.s. "pārejas politika" sāk veidoties, izstrādājot enerģētikas un klimata plāna un tiesību aktu projektu. Tā ir daudz apjomīgāka - vai, iespējams, reālistiskāka - nekā iepriekšējās valdības politika, bet ne tik drosmīga, kā to uzskata atsevišķas ekspertu grupas. Sarežģītākais uzdevums poļiem tagad ir pārvērst mērķus reālā politikā, īstenojot tos un plānojot patiešām taisnīgu pāreju attiecībā uz ogļu nozares darba ņēmējiem – un ar tādiem nosacījumiem, kas viņiem būtu pieņemami. Tajā pašā laikā Donalda Tuska valdība gatavojas Polijas prezidentūrai ES Padomē, kas sāksies 2025. gada 1. janvārī. Līdz šim jaunā valdība gandrīz nav bijusi klimata jautājumu strikta aizstāve. Tādi jautājumi kā ES emisiju samazināšanas mērķis līdz 2040. gadam, visticamāk, būs ārpus tās komforta zonas. Īpaši ņemot vērā, ka 2025. gadā gaidāmas Polijas prezidenta vēlēšanas.

Turpmākajās nedēļās gaidāmie notikumi

Polija "cer" līdz gada beigām izstrādāt savu Nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Mēnešus pēc tam, kad valdība publicēja un nosūtīja uz Briseli tikai pusi no plāna, tā gatavojas nodot sabiedriskajai apspriešanai visu dokumentu ar "vērienīgu" programmas WAM (ar papildu pasākumiem) scenāriju. Plānā izvirzītais mērķis līdz 2030. gadam saražot 56 % elektroenerģijas no atjaunojamajiem energoresursiem "nav ne liels, ne briesmīgs," sacīja pārejas eksperts Mihals Hetmaņskis (Michał Hetmański). Tomēr sabiedriskajā apspriešanā gaidāma ogļraču pretestība, jo saskaņā ar NECP projektu nākamajā desmitgadē ogļu izmantošana strauji samazināsies.

Klimata un enerģētikas tiesību akti tiek gatavoti - vismaz tā apgalvo Polijas Klimata ministrija... Tuvākajās nedēļās un mēnešos gaidāma sabiedriskā apspriešana un darbs parlamentā pie vairākiem likumprojektiem: ūdeņraža likums, neto norēķinu sistēmas, mikroelektrostacijām, tīra gaisa zonas un atļauju izsniegšanas noteikumiem atjaunojamiem enerģijas avotiem. Visgaidītākie no tiem ir atļauju izsniegšanas noteikumi vēja elektrostacijām (minimālā attāluma samazināšana no mājvietām), kas, pēc ministra vietnieka teiktā, ir gaidāmi "drīzumā" (Iepriekš mērķa datums bija noteikts jūnijā).

Polija pārņems ES Padomes prezidentūru. Valdība pabeidz darbu pie prioritāšu saraksta nākamajai prezidentūrai ES Padomē. Tuvākajās nedēļās

par tām būs zināms vairāk. Viena no prioritātēm enerģētikas jomā būs elektrotīklu attīstība un drošība, - tā ziņo Polityka Insight. Premjerministra birojā ir izveidota arī prezidentūras pilsoniskās sabiedrības konsultatīvā padome, kurā ir ievērojama klimata un enerģētikas nevalstisko organizāciju pārstāvniecība.

Pagājušā mēneša kopsavilkums ziņām no Polijas

Ekstrēmi laikapstākļi un plūdi - klimata pārmaiņas šovasar ir ietekmējušas Poliju, jo vētra "Boriss" izraisīja spēcīgus plūdus. Šis laikapstākļu pavērsiens bija skarbāks nekā iepriekšējos gados. To izraisīja, iespējams, gan cilvēka izraisītas klimata pārmaiņas, gan arī dabas apstākļu nepastāvība, - tā teikts *climameter.org* veiktajā *klimata raksturlielumu pētījumā*. Reaģējot uz lielākajiem plūdiem vismaz pēdējo desmit gadu laikā, valdība izsludināja ārkārtas stāvokli un vērsās pēc palīdzības Eiropas Savienībā. Iepriekš pēkšņi plūdi izcēlās Varšavā un Zamoštā pēc tam, kad vienā dienā nolija divu mēnešu norma. Septembra sākumā valstī valdīja sausums un Polijas garākās upes Vislas līmenis bija nokritis līdz rekordzemei atzīmei.

Polija 2025. gada budžetā ir paredzējusi 4,6 miljardus zlotu (1,1 miljardu euro) savas pirmās atomelektrostacijas sagatavošanas darbiem. Baltijas jūras piekrastē plānotās 3750 megavatu (MW) spēkstacijas finansēšanas modeļa izstrāde vēl nav pabeigta, taču valdība jau strādā pie 60 miljardu zlotu (14 miljardu eiro) finansējuma projekta. Poļu valdība arī vērsās Eiropas Komisijā, lai saņemtu apstiprinājumu, jo jebkuram valsts atbalstam ir jāatbilst Eiropas noteikumiem par godīgu konkurenci. 60 miljardi eiro (30 % no kopējām investīcijām) tiks piešķirti no valsts budžeta vai valsts kases vērtspapīriem, bet atlikušajiem 70 % jābūt privātam, galvenokārt ārvalstu kapitālam.

"*F*ck the green deal*," protestējot Varšavā 10. septembrī, skandēja ogļrači un elektrostaciju darbinieki. Jau otrajā šovasar notikušajā protesta akcijā piedalījās aptuveni 1000 ogļu nozares darbinieku. Tomēr oficiālais sauklis bija "*Nekas par mums bez mums*". Arodbiedrības pieprasa informāciju par jebkuru plānoto raktuvju slēgšanu un vēlas iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesā par ogļu aktīvu nodalīšanu no valsts enerģētikas uzņēmumiem (ko iepriekšējā valdība uzskatīja par nepieciešamu, bet faktiski neīstenoja). Tomēr maz ticams, ka šis process sāksies nākamgad, jo budžeta projektā tam nav paredzēti līdzekļi.

Polija ir līderis bateriju pārstrādes jomā. Polijas uzņēmums *Elemental* ir atvēris vienu no pirmajām lielajām litija jonu bateriju pārstrādes rūpnīcām Eiropā, kas atrodas Zawiercie, valsts dienvidos. Tai ir sava fotoelektriskā spēkstacija un enerģijas uzglabāšanas iekārta, un tās mērķis ir kļūt enerģētiski neatkarīgai un pilnībā darboties, izmantojot atjaunojamus energoresursus.

Un vēl būtiski:

“Lielākie riski Polijas enerģētikas pārejai ir dezinformācija, polarizācija un sabiedrības piekrišanas trūkums” – tāds ir Enerģētikas foruma vadītājas Joannas Panderas viedoklis.

“Tīrs tērauds, kas ražots Eiropā, arī Polijā?” – notika Polijas Pastāvīgās pārstāvniecības ES rīkotais pasākums Briselē 24. septembrī. .

Polijas viedokli par ES Zaļo darījumu un tā galvenajām problēmām var uzzināt Polityka Insight ziņojumā. Tā autori uzskata, ka Polijai ir jāpalielina privātās un publiskās investīcijas, jo ar ES finansējumu nepietiks, lai pārvaldītu valsts pāreju. Viņi norāda, kādu ietekmi uz Polijas energosistēmu atstāj ES plāns līdz 2040. gadam samazināt bloka SEG emisijas par 90 %.

Ir izveidota In strat fonda jaunā datubāze par rūpnieciskajām SEG emisijām Polijā.

2024. gada Jaunās mobilitātes kongress, kas veltīts pārejai transporta nozarē, notiks 24.-26. septembrī Lodzā, un tajā cita starpā notiks panelis par mobilitāti pilsētās, bateriju rūpniecību un ūdeņradi.

Klimata konference PRECOP, kurā analizēs COP28 rezultātus un sagatavos dalībniekus COP29 konferencei, notiks 2.-3. oktobrī Katovicē.